

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Kidung Tantri Kediri : kajian filologis sebuah naskah Jawa Pertengahan
Soekatno, R.A.G.

Citation

Soekatno, R. A. G. (2009, December 17). *Kidung Tantri Kediri : kajian filologis sebuah naskah Jawa Pertengahan*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/14518>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/14518>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Nederlandse samenvatting

Kidung Tantri Kediri: Kajian Filologis Sebuah Teks Dalam Bahasa Jawa Pertengahan

Deze studie bevat een tekstuitgave van de *Kidung Tantri Kēdiri*, een Middel-Javaanse tekst uit het Indonesische eiland Bali. Deze tekst is een bewerking van de Oud-Javaanse *Tantri Kāmandaka* en behoort daarmee tot de wereldliteratuur. De *Tantri Kāmandaka* is immers een Oud-Javaanse versie van de *Pañcatantra*, een werk dat ontstaan is in het noorden van India, rond het begin van de Christelijke jaartelling. Nu is dit werk echter wijdverbreid over de hele wereld. Er zijn niet minder dan 200 versies in 50 verschillende talen, van IJsland in het uiterste westen tot Indonesië in het verre oosten. De *Pañcatantra* is naast de Bijbel misschien wel het meest wijdverbreide en bewerkte literaire werk. Wat de *Pañcatantra* bijzonder maakt is het feit dat bijna al deze versies en bewerkingen een raamvertelling kennen waarin dierenverhalen of fabels vervlochten zijn.

In de inleiding in hoofdstuk 1 wordt verteld dat de *Kidung Tantri Kēdiri* een belangrijke tekst is, deze bewerking van de *Tantri Kāmandaka* staat immers nog dicht bij het prozaoriginieel en kan zodoende later bij de reconstructie van die tekst helpen. Daarnaast is de *Kidung Tantri Kēdiri* een leuke tekst om te lezen omdat deze getrouwe bewerking ook gezongen kan worden.

In hoofdstuk 2 wordt een gedetailleerde samenvatting van de tekst gegeven. Het verhaal gaat over de koning Eswaryapala in het land Pataliputra die op een dag een bruiloft van een paar soedra's zag. Hij dacht dat wanneer een bruiloft van een paar soedra's geluk met zich mee brengt, hoe zou het dan kunnen zijn met een bruiloft van een vorst! Toen besloot hij om elke dag te trouwen. Het gaat een tijd goed tot op een gegeven moment wanneer de voorraad aan geschikte meisjes begon op te raken. Op dat moment bood de dochter van de vizier, Tantri, zich aan om gehuwd te worden door de vorst. Zij was van plan om de vorst zijn slechte gewoonte af te leren, dat deed zij door dierenverhalen te vertellen. Deze dierenverhalen zijn verder vervat in een raamvertelling. In de raamvertelling wordt verhaald over een stier, Nandaka, die bevriend werd met een leeuwenkoning, Candapinggala. De vizier van de koning, een jakhals genaamd Sambada, was echter niet zo blij met hun vriendschap, de koning was nu immers vegetariër geworden. Toen bedacht Sambada een list om hun vriendschap te breken. Hij vertelde over en weer laster over de ander, gestaafd met allerlei dierenverhalen. Uiteindelijk vocht Nandaka tegen Candapinggala en beiden vonden de dood. Daarna werd hun kadaver opgevreten door Sambada en andere jakhalzen.

Verder wordt in hoofdstuk drie verteld over de verspreiding van de *Pañcatantra* in de wereld in het algemeen en in Indonesië in het bijzonder. In Indonesië zijn versies bekend in het Maleis, Javaans, Madoerees en het Balinees. Er zijn drie versies bekend in het Oud-Javaans: een proza versie getiteld *Tantri Kāmandaka* en twee *kidung* versies, *Kidung Tantri Dēmung* en *Kidung Tantri Kēdiri*.

Op zijn beurt bestaat *Tantri Kāmandaka* uit twee versies. Versie A en versie B. Versie B is ouder dan versie A. Versie A is gepubliceerd door Hooykaas terwijl versie B

nog niet gepubliceerd is. Versie B is overgeleverd in drie handschriften, één daarvan komt uit Java, de rest komt uit Bali.

De *Kidung Tantri Dēmung* is afkomstig uit Bali en was geschreven in 1728. De *Kidung Tantri Kēdiri* is waarschijnlijk ook afkomstig uit Bali omdat alle handschriften uit Bali afkomstig zijn. Het is niet bekend wanneer de tekst geschreven werd. Vermoedelijk werd deze tussen 1511 en 1699 geschreven. Verder lijkt de *Kidung Tantri Kēdiri* sterk op een handschrift van de *Tantri Kāmandaka* uit Sidemen, Bali.

In hoofdstuk vier worden de handschriften van de *Kidung Tantri Kēdiri*, zowel codicologisch als filologisch beschreven. Deze tekst is overgeleverd in twaalf handschriften: acht daarvan bevinden zich in de Universiteitsbibliotheek te Leiden, één wordt bewaard in de Perpustakaan Nasional te Jakarta, één in het Kantor Dokumentasi Budaya Bali te Denpasar, één in de Gedong Kirtya te Singaraja, één in de Universiteitsbibliotheek te Heidelberg en zijn twee handschriften in het bezit van de schrijver. Twee van deze handschriften zijn transliteraties in Latijns schrift.

De onderlinge verhouding van de handschriften wordt verder besproken in dit hoofdstuk. De methode van de tekstuitleg wordt eveneens in dit hoofdstuk besproken. Deze is gebaseerd op de stemmamethode.

In hoofdstuk vijf wordt de tekst gepresenteerd met een vertaling in het Indonesisch. Daarnaast wordt waar nodig commentaar geleverd in de vorm van eindnoten.

In hoofdstuk zes wordt de verhouding tussen *Kidung Tantri Kēdiri* en *Tantri Kāmandaka* nader toegelicht. Het blijkt dat 78% van alle versregels in de *kidung* versie terug te voeren zijn tot het proza origineel. Ongeveer 16% van de versregels zijn nog wel gebaseerd op het prozaorigineel, maar wel in een gemodificeerde vorm. De resterende 6% zijn innovaties in de betekenis dat ze niet voorkomen in het prozaorigineel.

Deze innovaties zijn onder te verdelen in vier categorieën: beschrijving van het dagelijkse leven, liefdesscènes, natuurbeschrijvingen en stoplappen. De natuurbeschrijvingen worden in hoofdstuk zeven nader toegelicht.

Verder wordt in dit hoofdstuk de corrupte lezingen nader besproken en voorstellen gedaan hoe deze corrupte lezingen het beste geïnterpreteerd kunnen worden. Daarnaast worden de verschillen van de parallelle versregels of versregels die terug te voeren zijn tot het prozaorigineel verder besproken.

Tot slot wordt in dit hoofdstuk de plaats van de *Kidung Tantri Kēdiri* tussen andere versies van de Oud-Javaanse versies van de *Pañcatantra* besproken.

In hoofdstuk zeven wordt de *Kidung Tantri Kēdiri* als een literair werk besproken. Deze wordt vergeleken met andere *kidungs*. Verder wordt de intentie van de auteur om een *kidung* te schrijven besproken. In een handschrift van de *Kidung Tantri Kēdiri* staat een uitgebreid colofon waarin de bedoeling van de auteur beschreven staat. Dit colofon lijkt op een colofon dat besproken werd door Adrian Vickers (2005).

Daarnaast worden enkele literaire aspecten van de *Kidung Tantri Kēdiri* besproken: de natuurbeschrijvingen, liefdesscènes, parabelen en literair taalgebruik.

In hoofdstuk acht wordt het metrum van de *Kidung Tantri Kědiri* in het bijzonder en de teksten in de zogenaamde *těngahan* metra in het bijzonder besproken. De schrijver tracht in dit hoofdstuk regelmaat te vinden in de gebruikte metra.

Tot slot wordt in hoofdstuk negen het taalgebruik van de *Kidung Tantri Kědiri* besproken. Deze bespreking is gebaseerd op de bespreking van Zoetmulder in zijn boek *Kalangwan* (1974 en 1983). Hoofdstuk tien is een korte recapitulatie van wat er allemaal besproken is in het boek.

